

Doina MODOLA

Lugojul, spațiul unei tradiționalități luminate

Oraș prosper economic, în ciuda scăderii considerabile a populației (la ultimul recensământ au fost înregistrați 35.000 de locuitori față de 55.000 câți număra înainte de 1989), cu o forță financiară pretutindeni simțită, grație unei municipalități preocupate de destinul celor care au ales-o, Lugojul este un oraș de puternică tradiție culturală, cu o remarcabilă conștiință de sine.

Casa de Cultură a Lugojului, având mai nou sediul în incinta Teatrului Municipal „Traian Grozăvescu”, condusă cu deosebită dăruire și pricepere de directorul său, profesorul Nicolae Blidaru, ajutat de o echipă de doisprezece oameni destoinici, constituie așezământul care animă viața artistică a orașului, dându-i un profil inconfundabil. În cuprinsul ei, activează patru formații renumite, afirmate în timp în competiții naționale și internaționale. Ansamblul folcloric „Lugojana”, cu taraf, echipă coregrafică, soliști instrumentiști și vocali, s-a impus prin turneele sale în toată lumea. Corul „Ion Vidu”, foarte apreciat, alcătuit din profesori, angajați ai Operei din Timișoara și ai Filarmonicii de Stat din același oraș și, firește, din lugojeni, a fost acceptat, datorită competenței sale muzicale, să se profesionalizeze, dar n-a făcut acest pas, întrucât, obligat să se finanțeze din venituri extrabugetare, n-ar fi asigurat angajaților săi un statut cert și o remunerare constantă. În schimb, a primit numeroase distincții cu ocazia participărilor sale: la Montreux, în Țara Galilor, la Vatican, Londra, Veneția, Roma etc. Teatrul Municipal „Traian Grozăvescu”, cu stagione permanentă, montează cel puțin trei premiere pe an (una pentru copii), cu care asigură nu numai spectacolele Lugojului, ci și ale împrejurimilor, rulând și montările anterioare. Trupa sa constantă, alcătuită din economiști, avocați, ingineri, profesori, actori pensionari, și-a câștigat demult o binemeritată reputație, perfecționându-se de-a lungul deceniilor prin colaborarea cu regizori profesioniști și asigurându-și continuitatea generațiilor.

În fine, Clubul iubitorilor Artei Lirice, înființat în 1994, condus de profesor dr. Dorin Păcurar, organizează serate muzicale, conferințe și spectacole de operă, iar din 1994 un concurs de tenori profesioniști, intitulat „Traian Grozăvescu”, ajuns în 2002 la cea de-a patra ediție. Participările valoroase și juriul internațional de prestigiu care acordă distincțiile (anul acesta, Ioan Hollender, directorul Operei din Viena, Ionel Pantea, Grigore Constantinescu și alții s-au numărat printre jurați) garantează nivelul deosebit al acestei competiții.

Activitatea celor patru formații ale Casei de Cultură este asigurată de subvenția de 2,5 miliarde acordată anual de Primărie și Consiliul Municipal, care dau posibilitatea unei desfășurări optime manifestărilor. În fiecare an două dintre formații (ansamblul și corul, apoi teatrul și arta lirică) primesc subvenții suplimentare, din aceeași sursă, pentru concursuri, care au astfel o frecvență bială. Ceea ce menține nu numai calitatea, ci și permanența unei vieți artistice valoroase și animate, precum și sentimentul respectului pentru cultură.

Casa de Cultură găzduiește permanent reuniuni literare, cenecluri, lansări de carte, expoziții, fiind un loc în care intelectualitatea Lugojului, prin excelență

activă și deschisă, poate să se manifeste. În același sens, turneele de spectacole, unele asigurate de fundația doamnei Simona Avram, întrețin calitatea reprezentațiilor.

Fenomenul este demn de consemnat și încurajator într-o lume din ce în ce mai descumpănită, pentru că demonstrează pe viu efectele inițiativelor personale, într-un mediu cultural în care entuziasmul autentic, memoria culturală și ținuta intelectuală sunt respectate și impulsionate. Se continuă, astfel, neîntrerupt, în cel de-al treilea mileniu, o activitate ale cărei începuturi sunt în veacul al XIX-lea, vechi de peste un secol și jumătate, cu conștiința unei identități proprii și a unei tradiționalități solide și onorante. Investind un patos cultural autentic și păstrând neștirbită credința și conștiința începuturilor, această activitate n-a fost umbrată nici de aleatorismul și politizarea „Cântării României”, nici de suspiciunea și discrediterarea aruncate apoi asupra oricărei arte amatoare, nici de potrivnicia față de orice muncă artistică neremunerată, în anii care au urmat. Împrejurări care au dus, fără discernământ, la distrugerea unei rețele culturale deloc neglijabile, având propria ei menire.

Anul trecut s-a desfășurat, sub direcția aceluiași neobosit profesor Nicolae Blidaru, cea de-a VI-a ediție a Festivalului internațional de teatru, care a reunit trupe din Grecia, Italia, Serbia, Ungaria și România, într-o competiție foarte strânsă (selecția a fost realizată de directorul manifestării), judecată de un juriu de specialiști (actrița Coca Bloos și criticii Ludmila Patlanjoglu, președintele AICT, Ion Parhon, Delia Voicu, profesorul Dorin Păcurar și subsemnata).

Primăria municipiului Lugoj și Consiliul Municipal au dat 500 de milioane de lei pentru această manifestare, impecabil organizată. Chiar și Ministerul Culturii și Cultelor, atât de puțin generos cu teatrele profesioniste pe care le are sub directă sa finanțare, a găsit pentru acest prilej 40 de milioane, în calitate de colaborator.

Reprezentativă a fost nu numai selecția de spectacole, ci și întreaga constelație de manifestări: lansarea revistei de cultură „Pro Arte”, tipărită sub egida Casei de Cultură Lugoj și având ca redactor-șef pe dr. Anda Maria Neagoe, președintă a clubului cu același nume, revistă în care semnează nume precum prof.univ.dr. Adrian Dinu Rachieru, Ion Marin Almăjan, prof. Nicolae Blidaru, Constantin Mărăscu, Dan Florița Seracin, Lidia Fülöp, prof. Simona Avram, Dorin Păcurar, prof. Dorin Murariu, prof. emerit Dan Popescu și o pleiadă de poeți: Adriana Weimar, Remus Valeriu Giorgioni, Ioan Boar, Maria Holodniac, Vlad Neagoe și mulți alții. Tot în cadrul Festivalului, au avut loc vernisajul expoziției de pictură pentru copii *Pinocchio* a artistului plastic Roberto Colussi din Italia și lansarea volumului *Eugen Gangan, omul și actorul. 50 de ani sub luminile rampei* de Nicolae Ghinea, ținute la Universitatea Europeană „Drăgan”; lansarea în zilele următoare a altor cărți la Casa de Cultură din Lugoj, între care *Cântecul frânt al ciocârliei* de Tiberius Șt. Ciorogariu, apoi recitalul *Lucian Blaga* susținut de actrița Maria Voronca. Reuniunea colocvială a organizatorilor cu mass-media, juriul și participanții la care au luat cuvântul și oaspeții străini, a punctat problemele specifice ale acestei activități prin preocupările pentru cultivarea limbii române, importanța creației active, a întâlnirilor și competițiilor, reușita manifestării.

În cele patru zile ale Festivalului au evoluat douăsprezece trupe care au prezentat un repertoriu selectat din patrimoniul național și universal. Teatrul Municipal „Traian Grozăvescu” a prezentat *Inspectorul de poliție* de J.B. Priestley, în regia tinerei Anca Maria Colțeanu, spectacol care a fost distins cu Marele

premiu al Festivalului. Asociația Teatrală „Apollon”–Periagli din Grecia a jucat *La Nonna* de Roberto Kossa în regia Polixeniei Orkopoulou, pentru care a primit premiul I. Premiul al II-lea a revenit Societății Cultural-Artistice „Lucefărul” din Vârșeț, pentru *Don Juan moare ca toți ceilalți* de Teodor Mazilu, în regia lui Cătălin V. Damian. Câștigător al premiului al III-lea a fost Teatrul Municipal Caracal pentru *Room-Service*, după o idee de Ray Conney, în regia lui Mihai Lungeanu. Teatrul „Tinemar” Mangalia, care a venit cu spectacolul *Zi că-i bine* de Will Calhoun, în regia lui Constantin Ștefănescu, a reținut prin prestația Aurei Stuparu, care a câștigat unul dintre premiile de interpretare. Teatrul „Compagna Instabile” din Cismon del Grappa (Italia), care a prezentat un spectacol-cabaret cu instantanee din realitatea cotidiană, *Cel ce mișcă universul*, în regia lui Giancarlo Beraldin, a fost distins cu „Diploma pentru umor și implicare în viața cetății”. Cealaltă trupă italiană, „Amici del Teatro” din Pove del Grappa, a jucat *Loteria viselor* de Oscar Wulțen, în regia Fiorelle Zonta.

În anul Caragiale, trei dintre spectacolele prezentate au fost montări ale pieselor sale. Teatrul Municipal Urziceni a jucat *Năpasta*, în regia lui Mircea N. Crețu (actor la Teatrul „Odeon” din București), Silvia Pelea, cu reale aptitudini actricești, obținând premiul pentru interpretare pentru rolul Ancăi. Teatrul Act din Piatra-Neamț a susținut *D-ale carnavalului*, în regia lui Eduard Covali. Teatrul „Altar”–Tulcea a venit cu spectacolul (mai puțin izbutit) *Ăstia suntem...noi*, după I.L. Caragiale, în regia lui Nelu Serghei. Teatrul „Aurel Elefterescu” din Călărași a jucat *Criza* de Ștefan Nițu, text inspirat din realitatea marginalizaților societății. Teatrul „Art Contact” din Szeksard (Ungaria), oras înfrățit cu Lugojul, a adus un spectacol de pantomimă și mișcare, conceput de animatorul trupei, Sărvári János, intitulat *Respirație*.

Stilul predilect al acestor trupe a fost unul realist, care dă expresie sentimentelor și ideilor, cu adevăr, măsură și discernământ artistic. Existența lor, dincolo de a constitui împlinirea unor aptitudini artistice și a unei vocații, asigură viața culturală a unor localități fără teatre profesioniste, constituind în același timp, prin tradiția lor, o contrapondere față de valul actual de inițiative particulare îndoielnice, față de kitsch și subkultură (generos și iresponsabil găzduite de unele televiziuni private). Cu atât mai mult cu cât cultivă atent repertoriul de calitate, colaborarea cu profesioniștii și formarea publicului.

Din păcate, interesul organismelor competente pentru arta neprofesionistă a scăzut vertiginos, nemaexistând o adevărată rețea națională, deși în alte țări aceasta e sprijinită de stat și subvenționată constant de municipalitate.

Multe trupe au dispărut, supraviețuind numai acele echipe care au avut animatori împătimiți de munca lor, o memorie a tradiției mereu întreținută vie, o conștiință culturală lucidă și o municipalitate conștientă de rostul acestei culturalități active. Inexistența unei rețele artistice neprofesioniste a prejudiciat viața spirituală, intelectuală și artistică a multor localități. După cum a îngreunat și afilierea Casei de Cultură a Municipiului Lugoj la una dintre Asociațiile internaționale ale teatrului de amatori din Europa, în care își găsește locul. Afiliere pe deplin îndreptățită, pe care, personal, în calitate de critic și dascăl, o recomand cu căldură. Activitatea acestui așezământ este demnă de toată considerația și recunoașterea, prin autenticitatea și eficiența ei. Ca și prin valoarea cu care a alimentat sensul, accepciunea adecvată a noțiunii de artă neprofesionistă, îndeplinindu-i în cel mai înalt grad rosturile spirituale și intelectuale, în sensul unei tradiționalități alese și al unei disponibilități responsabile pentru modernizare.